

PROTAKOS

KULTŪRININKŲ GILDIJA

Anykštėnų kraštotyrininkų sambūrio praeitis, dabartis ir perspektyvos

2012 m. Anykščių koplyčioje pirmą kartą organizuotas kraštotyrininkų sambūris „Draugaukime – bendraukime – bendradarbiaukime“. Tą kartą, rinkdamiesi į susitikimą, kraštotyrininkai net negalėjo numatyti, kad kraštotyrininkų šeima taip plėsis ir didės. 2012 m. sambūryje dalyvavo Lietuvos kraštotyros draugijos pirmininkas prof. Libertas Klimka, Vilniaus universiteto profesorius socialinių mokslų daktaras Osvaldas Janonis, Lietuvos kultūros ministerijos Regionų kultūros skyriaus vedėja, Lietuvos kraštotyros draugijos pirmininko pavaduotoja Irena Seliukaitė, mokslininkas bibliografas ir kraštotyrininkas Vytautas Rimša ir per penkias dešimtis anykštėnų kraštotyrininkų iš viso Anykščių rajono.

Atgaivindami buvusios draugijos, dabar asociacijos, veiklą kraštotyrininkai sutarė įteisinti dar prieš 12 metų pasirinktą pavadinimą – Anykščių Teresės Mikelionaitės kraštotyros draugija, taip pagerbdami pirmąją kraštotyros veiklos entuziastę ir draugijos vadovę muziejininkę T. Mikelionaitę (1928–1984). Draugijos veiklai organizuoti buvo išrinkta nauja 9 asmenų valdyba, į kurią išrinkti Anykščių kraštotyros entuziastai: Vida Dičiūnaitė, Nijolė Esmantienė, Raimondas Guobis, Tautvydas Kontrimavičius, Jolanta Mameniškienė, Gintaras Ražanskas, Irena Adomienė, Audronė Berezauskienė ir Edita Stiklinskaitė. Draugijos revizoriumi išrinktas Gintaras Vaičiūnas.

Kas neužrašyta, tarsi to ir nebuvo, o kas užfiksuota, galime prisiminti. Apžvelgiant įvykius sambūrius norisi atkreipti dėmesį į vieną iš jų, kuris vyko Viešosios bibliotekos Kraštotyros ir leidybos (Dabar Krašto dokumentų ir kraštotyros) skyriuje. Tai buvo 2014 m. vasario 22 d. kraštotyrininkų sambūris, kurio dalyviai sutilpę nedidelėje erdvėje draugiškai aptarė kraštotyros reikalus. Tą kartą sunkumais, patirtais kraštotyros veikloje, dalijosi sambūrio fotometraštininkas kraštotyrininkas T. Uža. 2012 metais tapęs Anykščių T. Mikelionaitės kraštotyros draugijos nariu T. Uža aktyviai pasinėręs į kraštotyros darbus ruošė leidybai knygą apie Viešintų mokyklos istoriją. Savo patirtimi dalinosi rašytojai Rimantas P. Vanagas ir Vyngandas Račkaitis. Jie pristatė sumanymus, kuriems tuomet skyrė savo laiką: rašytojas R. Vanagas tęsė gimtojo Peslių kaimo istorijos tyrinėjimus, o V. Račkaitis kartu su M. Telksnyte bandė atskleisti dar nežinomo mūsų klasiko A. Baranausko vaikystės ir jaunystės epizodus. Į kraštotyrininkų gretas įsijungė ir rašytojo R. Vanago žmona Violeto Vanagienė – ji 2013 m. sudarė ir išleido biografijų rinkinį „Avižos-Avižieniai iš Anykš-

čių ir visa giminė“ (2013 m.). Mokytojas Gintaras Ražanskas pristatė rengiamą knygą apie Leliūnų (Anykščių r.) kaimą. Gintaras prisipažino, kad jam buvo malonu tokiu būdu sugrįžti į tas vietas, kur gyveno proseneliai, pasiekti tolimą XVII a. Leliūnų kaimo istoriją. Patarimais, kaip rinkti informaciją ir išvengti klaidų, dalijosi kraštotyrininkė Veronika Dikčiuvienė.

Visi organizuoti sambūriai tradiciškai vyko rudenį ir pavasarį. Kraštotyrininkai susirinkę pristatė savo darbus, buvo organizuojamos naujausių kraštotyros knygų parodos.

Mildos Telksnytės aštuoniadesimtas bei Algimanto Bekenio aštuoniadesimt penktas jubiliejai. Už ištikimybę savo kraščiui ir darbui, kurie yra svarbūs ne tik Anykščiams, bet ir visai Lietuvai, už pasišventimą, kruopštų, pasiaukojantį darbą siekiant išsaugoti gimtojo krašto praeitį prof. O. Janonis, T. Uža, Jonas Sriubas, Gediminas Grina ir prof. Algirdas Povilas Ažubalis buvo apdovanoti padėkomis.

2018 m. gruodžio 8 d. Viešioje bibliotekoje džiaugtis antrąja biobibliografinio žodyno dalimi susirinko beveik septynis

iteikė V. M. Zaikauskui ir A. Bekeniu Anykščių r. savivaldybės mero S. Obelevičiaus padėkas už nuosirdų ir pasiaukojantį darbą, saugant krašto vertybes ir telkiant bendruomenę gražioms darbams. Lietuvos genealogijos ir heraldikos draugijos pirmininkas, Draugijos narys Remigijus Bimba už svarų indėlį populiarinant genealogiją ir heraldiką Lietuvoje T. Kontrimavičiui įteikė šios draugijos vardinį aukso ženklą. Draugijos padėka už tokią pačią veiklą buvo paskatintas ir kraštotyrininkas, genealogijos ekspertas G. Grina.

Tų pačių 2019 m. rudens į Viešioje bibliotekoje vykstantį tradicinį sambūrį-seminarą „Draugaukime – bendradarbiaukime“ organizatoriai sukvietė Anykščių krašto praeities tyrėjus iš visos Lietuvos: Kauno, Vilniaus, Ignalinos, Panevėžio, Utenos. Rengi-

kas, buvęs Valstybės saugumo departamento generalinis direktorius G. Grina. Teisės mokslų daktarė, kraštotyrininkė, literatė Irma Randakevičienė perskaitė pranešimą „Tarp gimtinės ir protėvių žemės: giminės dokumentų paieškos ir darbai archyvuose“. Bibliotekininkė B. Venteraitienė kalbėdama apie kraštotyros darbų rengimą ir mokslo (diplominių) darbų kompleksumą bibliotekoje pristatė Krašto dokumentų ir kraštotyros skyriuje saugomas kraštotyrininkų darbus. Istorikas, kraštotyrininkas G. Vaičiūnas dalinosi savo patirtimi ir patarimais apie darbą Lietuvos ypatingajame archyve, ieškant tiesos apie partizanų kovas laikotarpi. Žodį taręs Lietuvos kraštotyros draugijos valdybos narys J. Šorys anykštėnų rengtą sambūrį prilygino konferencijai ir sakė, jog Anykščių kraštotyrininkai yra vieni iš veikliausių respublikoje.

2020 m. liepos 25 d. Anykščių miesto šventės metu Viešosios bibliotekos salėje vyko šventinis sambūris. Kokia šventė būtų be apdovanojimų. O jų tikrai netrūko. Anykščių r. meras S. Obelevičius įteikė pažymėjimą ir ženklą 2019 m. Anykščių r. garbės piliečių kraštotyrininkui prof. dr. O. Janoniui, kuris praėjusiais metais negalėjo dalyvauti garbingame savo apdovanojime. Į renginį iš Vilniaus atvykęs anykštėnas kraštotyrininkas R. Bimba ir jo kolega Lietuvos genealogijos ir heraldikos draugijos kancleris, Dokumentų priėmimo patikros ir heraldikos komisijos pirmininkas Paulius Vanuichinas atvežė Anykščiams unikalų dovaną – atkurtą Seinų, arba Augustavo, vyskupo A. Baranausko (1835–1902) herbą ir įteikė Anykščių r. merui S. Obelevičiui. P. Vanuichinas trumpai papasakojo herbo atkūrimo istoriją primindamas, kad pirminiais nepatvirtintais duomenimis, A. Baranauskas buvo pasirinkęs bajorų Baranovskių giminės herba, nors pats buvo kilęs iš nekilmingos giminės. Viešosios bibliotekos direktorius R. Kutka, dėkodamas už ilgametę draugystę, ieškojimus kraštotyros lobynuose ir kūrybingumą, įteikė padėkos raštus visiems kraštotyrininkams, 2020 m. išleidusiems knygas.

nukelta | 6 psl.

Kraštotyrininkų sambūris Anykščių koplyčioje, 2012 m.

2017 m. sambūris buvo ypatingas, nes vyko informacinio leidinio „Anykščių kraštotyrininkų biobibliografinis žodynas“ pirmosios dalies „Anykščių kraštotyrininkai. Biografijos“ sutiktuves. Draugijos valdybos pirmininkas T. Kontrimavičius, pristatydams knygą, įvertino kraštotyrininkų idėją darbą. Jis paskaičiavo, kad analogo Lietuvoje neturintieji leidinyje pateiktis 259 kraštotyrininkų biografijos, 183 asmenys, įtraukti į šią knygą, toliau tęsia kraštotyros veiklą, o kitų jau nebėra tarp mūsų.

2018 m. gegužės 26 d. tradicinio sambūrio-seminaro „Draugaukime – bendraukime – bendradarbiaukime“ metu buvo paminėtas Anykščių viešosios bibliotekos kraštotyros veiklos šešiasdešimtmetis, kraštotyrininkės

dešimties knygos bičiuliu – kraštotyrininku, rėmėju bei svečiu. Susirinkusiems buvo pristatyta Anykščių kraštą ir jo praeities tyrėjus reprezentuojančio dvitomo leidinio antroji knyga, „Anykščių kraštotyrininkai: biobibliografinis žodynas“ antroji dalis „Bibliografinė medžiaga (1889–2017)“. 2019 m. gegužės 25 d. kraštotyrininkų sambūris vyko Viešintose, kur buvo organizuotas kraštotyrininko Povilo Jurkšto (1919–2006) 100-ųjų gimimo metinių minėjimas, pavadintas „Būtinai užiekit į mano muziejų...“. Viešintų bendruomenės pirmininkas Draugijos narys Vitas Mykolas Zaikauskas gausiai susirinkusiems papasakojo muziejaus kūrimo istoriją. Savivaldybės atstovė kraštotyrininkų Draugijos valdybos narė V. Dičiūnaitė

nyje dalyvavo iš sostinės atvykę Lietuvos kraštotyros draugijos valdybos nariai: tautinės kultūros tyrinėtojas, žurnalo „Būdas“ vyresnysis redaktorius Juozas Šorys ir Lietuvos mokinių neformaliojo švietimo centro Turizmo ir etnokultūrinio ugdymo skyriaus metodininkas Arvydas Ščiukaitis. Draugijos valdybos pirmininkas T. Kontrimavičius renginio pradžioje pasveikino kraštotyrininkus jubiliatų ir pakvietė prisistatyti naujus Draugijos narius: tautodailininką Robertą Breskų, istoriką, verslininką, Anykščių krašto garbės ambasadorių Ukrainoje Virginijų Strolią ir mokslininką, literatą Bronių Šablevičių. Seminaro metu buvo perskaityti keturi pranešimai. Tema „Genealogija kaip kraštotyros varomoji jėga“ kalbėjo atsargos pulkinin-

atkelta iš 5 psl.

Padėkos raštai buvo skirti prof. O. Janoniui, R. Guobiui, I. Randakevičienei, dr. B. Šablevičiui, V. Račkaičiui ir R. P. Vanagai.

Kasmet pavasarį ir rudenį sambūrio dalyviai susirinkę dalinasi patirtimi, mintimis apie svarbiausius šiuolaikinės kraštotyros uždavinius, pripažindami, kad kiekviena laiku užfiksuota žinia apie savojo krašto praeitį įgyja

didžiulės išliekamosios vertės ir tampa pagrindu mokslo studijoms ar tautinei tapatybei pagrįsti. Juo lab kad tarp Draugijos narių yra mokslininkų, kurių kraštotyros veikla yra mokslinė, tiriamoji.

Nuo 2012 m. sambūris savo darbo turiniu gilėja, nuo paprasto sambūrio pereinama prie sambūrio-seminaro, sambūrio-konferencijos. Draugijos narių skaičius, išaugęs iki šešių dešimčių, vienija anykštėnus kraštotyrininkus, ne tik gyvenančius Anykščių krašte,

bet ir Vilniuje, Kaune, Panevėžyje, Utenoje, Ignalinoje ir net Ukrainoje.

Audronė BEREZAUSKIENĖ,
Anykščių VB Krašto dokumentų ir kraštotyros skyriaus vedėja

Sambūryje sveikinimai kraštotyrininkui Algimantui Bekeniu 85-mečio proga, 2018 m.

Projektą remia

SPAUDOS
RADIJO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS